

คำชี้แจงตามหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ (checklist)

ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ....

กฎหมายใหม่ แก้ไข/ปรับปรุง ยกเลิก

ส่วนราชการหรือหน่วยงานผู้เสนอ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ .....

๑. วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการกิจคืออะไร

๑.๑ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการกิจคืออะไร

เพื่อให้มีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. .... โดยกำหนดให้มีแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกา กำหนดจำนวนองค์คณะผู้พิพากษา วิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รวมทั้ง หลักเกณฑ์และวิธีการอุทธรณ์ และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ในคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ เพื่อให้การดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นไปโดยยุติธรรมและมีประสิทธิภาพ

เพื่อแก้ไขปัญหาหรือข้อบกพร่องใด

เพื่อให้การดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นไปโดยยุติธรรมและมีประสิทธิภาพ อันเป็นมาตรการหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศ

๑.๒ ความจำเป็นที่ต้องทำการกิจ

มาตรา ๑๓๐ (๔) และมาตรา ๑๙๕ ของรัฐธรรมนูญ ได้บัญญัติให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อกำหนดให้มีแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกา และรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประกอบกับมาตรา ๒๖๗ ของรัฐธรรมนูญ บัญญัติให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจัดทำร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายในสองร้อยสี่สิบวันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ

หากไม่ทำการกิจนั้นจะมีผลประการใด

กรณีย่อมถือว่าเป็นการไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และประเทศจะไม่มีกลไกในการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รวมทั้งขอบเขตและวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

๑.๓ การดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์มีกี่ทางเลือก มีทางเลือกอะไรบ้าง

แต่ละทางเลือกมีข้อดีข้อเสียอย่างไร

ไม่มีทางเลือกอื่น เนื่องจากรัฐธรรมนูญบัญญัติให้มีกฎหมายนี้

๑.๔ มาตรการที่บรรลุวัตถุประสงค์ของการกิจคืออะไร

(๑) กำหนดให้มีแผนกดือาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกา เพื่อทำหน้าที่เป็นศาลในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจของศาลฎีกาแผนกดือาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเป็นการตัดอำนาจศาลอื่นในการรับพิจารณาพิพากษาคดีดังกล่าว

(๒) กำหนดให้มีองค์คณะผู้พิพากษา ซึ่งประกอบด้วยผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกานายหรือผู้พิพากษาอาชูสซึ่งเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกา และได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา จำนวน ๘ คน ทั้งในการพิจารณาคดีในชั้นต้นและชั้นอุทธรณ์ โดยเลือกเป็นรายคดี เพื่อป้องกันการแทรกแซงในการพิจารณาคดีขององค์คณะและทำให้การพิจารณาคดีเป็นไปโดยรอบครบ

(๓) กำหนดเขตอำนาจของศาลฎีกาแผนกดือาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อให้ศาลสามารถพิจารณาพิพากษาคดีตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด และคดีที่มีความเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

(๔) กำหนดให้ใช้ระบบไต่สวนในการพิจารณาคดี เพื่อมีให้ศาลมีวิธีพิจารณาคดีในระบบกล่าวหาที่มีอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งเน้นขั้นตอนและกระบวนการในการต่อสู้คดีระหว่างคู่ความมาใช้ในการพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งโดยลักษณะแห่งคดีเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ จึงจำเป็นต้องให้ศาลมีบทบาทในการทำหน้าที่ค้นหาและพิสูจน์ความจริงให้ปรากฏต่อสังคมและประชาชน

(๕) กำหนดให้มีการอุทธรณ์ เพื่อเป็นการประกันสิทธิให้แก่จำเลยในคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้สามารถยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกดือาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้

(๖) กำหนดการดำเนินคดีอาญาโดยไม่มีตัวผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลย เพื่อให้ศาลฎีกาแผนกดือาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองสามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปได้แม้ไม่มีตัวผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลย แต่เมื่อได้ตัดสิทธิจำเลยที่จะตั้งทนายความดำเนินการแทนตนหรือที่จะมาศาลเพื่อต่อสู้คดีด้วยตนเองในภายหลัง นอกจากนี้ กำหนดให้มีสิทธิในการรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่หากมีเหตุผลเพียงพอ而已

(๗) กำหนดวิธีพิจารณาคดีประเภทต่างๆ ที่เป็นคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อกำหนดรายละเอียดวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไว้เป็นการเฉพาะตามความเหมาะสมแห่งลักษณะและประเภทคดี เช่น การดำเนินคดีร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน หรือการดำเนินคดีต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.

(๘) กำหนดบทเฉพาะกาล รองรับคดีที่ได้ยื่นฟ้องไว้ก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ให้ยังคงใช้วิธีพิจารณาคดีตามกฎหมายที่ใช้บังคับในวันที่ยื่นฟ้องยกเว้นการอุทธรณ์ และรองรับพระราชบัญญัติ ระเบียบ และข้อกำหนดที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีหรือการพิจารณาพิพากษาคดีที่ออกตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับเดิมที่บังคับอยู่ ให้ใช้บังคับต่อไปได้เพียงเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้

๑.๕ การกิจันจะแก้ไขปัญหาหรือข้อบกพร่องนั้นได้เพียงใด
มาตรการที่กำหนดขึ้นจะทำให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองสามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาและพิพากษาตัดสินคดีโดยยุติธรรมและมีประสิทธิภาพ

๑.๖ ผลสัมฤทธิ์ของการกิจคืออะไร

การพิจารณาและพิพากษาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีความยุติธรรมและมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัดความสัมฤทธิ์ของกฎหมายมีอย่างไร

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองสามารถพิจารณาพิพากษาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมได้โดยไม่ซักซ่า

๑.๗ การทำการกิจสอดคล้องกับพันธกรณีและความผูกพันตามหนังสือสัญญาที่ประเทศไทย มีต่อรัฐต่างประเทศหรือองค์กรระหว่างประเทศใด ในเรื่องใด

(๑) อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. ๒๐๐๓ (United Nations Convention against Corruption , UNCAC) หมวด ๓ การกำหนดให้เป็นความผิดทางอาญาและการบังคับใช้กฎหมาย (ข้อ ๑๕ ถึงข้อ ๔๒) โดยเฉพาะในเรื่องเขตอำนาจศาลตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๔๒ แห่งอนุสัญญาดังกล่าว

(๒) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights, ICCPR) ข้อ ๑๕ สิทธิเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

การดำเนินการดังกล่าวจะเป็นผลดีหรือก่อให้เกิดภาระแก่ประเทศไทยหรือไม่ อย่างไร

มีผลดีต่อประเทศไทย เนื่องจากทำให้กระบวนการพิจารณาและพิพากษาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีประสิทธิภาพและสามารถอำนวยความสะดวกให้กับกระบวนการยุติธรรมได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับพันธกรณีตามความตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคี อันเป็นมาตรฐานสากล

๒. ผู้ทำการกิจ

๒.๑ เมื่อคำนึงถึงประสิทธิภาพ ดันทุน และความคล่องตัวแล้ว เหตุใดจึงไม่ควรให้เอกชน ทำการกิจนี้

เนื่องจากเป็นการกิจที่เกี่ยวข้องกับการอำนวยการยุติธรรม และการพิจารณาและพิพากษาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ จึงเป็นหน้าที่และอำนาจของศาลซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐซึ่งมีความเป็นอิสระโดยตรง

การกิจนี้ควรทำร่วมกับเอกชน หรือไม่ อย่างไร

ไม่ควรทำร่วมกับเอกชนเนื่องจากเป็นการกิจพื้นฐานในการอำนวยความยุติธรรมที่รัฐต้องดำเนินการเอง เว้นแต่เป็นการเรียกบุคคลหรือเอกชนมาให้ถ้อยคำหรือส่งเอกสารเพื่อเป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

๒.๒ เมื่อคำนึงถึงประสิทธิภาพและประโยชน์ที่จะเกิดแก่การให้บริการประชาชน ควรทำ
การกิจنبรร์มกับหน่วยงานอื่นหรือไม่ เพาะเหตุได

ไม่ควรทำการกิจنبรร์มกับหน่วยงานอื่น เนื่องจากการอำนวยความยุติธรรมโดยการ
พิจารณาตัดสินคดีนั้น ต้องทำโดยองค์กรที่มีความเป็นอิสระไม่ถูกแทรกแซงจากองค์กรอื่น เพื่อเป็น
หลักประกันในการตัดสินคดีให้เกิดความยุติธรรม

๒.๓ การกิจดังกล่าวหากให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำ จะได้ประโยชน์แก่ประชาชน
มากกว่าหรือไม่

ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ เนื่องจากการพิจารณาพิพากษาคดีนั้นเป็นการกิจพื้นฐานของรัฐ
ส่วนกลางโดยแท้ มิได้เกี่ยวกับการตอบสนองความต้องการหรือการให้บริการแก่ประชาชนในพื้นที่ของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๓. ความจำเป็นในการตรากฎหมาย

๓.๑ การจัดทำการกิจنبนี้มีความสอดคล้องกับเรื่องใด อย่างไร

หน้าที่หลักของหน่วยงานของรัฐ (ตามการกิจพื้นฐาน (Function)) ในเรื่องการอำนวย
ความยุติธรรมโดยการพิจารณาพิพากษาตัดสินคดี

- หน้าที่ของรัฐและแนวนโยบายแห่งรัฐ ในเรื่อง.....
- ยุทธศาสตร์ชาติ ในเรื่อง.....
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในเรื่อง.....
- แนวทางการปฏิรูปประเทศ ในเรื่อง.....

๓.๒ การทำการกิจนี้สามารถใช้มาตรการทางบริหารโดยไม่ต้องออกกฎหมายได้หรือไม่

ไม่อาจใช้มาตรการทางบริหารแต่เพียงอย่างเดียวได้ เพราะมาตรา ๑๓๐ (๕)
ของรัฐธรรมนูญ บัญญัติให้การดำเนินการในเรื่องนี้ต้องจัดทำเป็นกฎหมาย

ถ้าใช้มาตรการทางบริหารจะมีอุปสรรคอย่างไร

จะไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

๓.๓ ในการทำการกิจนี้ เหตุใดจึงจำเป็นต้องตรากฎหมายในขณะนี้

มาตรา ๑๓๐ (๕) ของรัฐธรรมนูญ บัญญัติให้ตรากฎหมายนี้ขึ้น

๓.๔ การใช้บังคับกฎหมายและระยะเวลาในการใช้บังคับกฎหมาย

(ก) การใช้บังคับกฎหมาย

ต้องใช้บังคับพร้อมกันทุกท้องที่ทั่วประเทศ เนื่องจาก การดำเนินการภายใต้
ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เกี่ยวกับการพิจารณาและพิพากษาคดีอาญาของ
ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งโดยลักษณะของคดีต้องมีวิธีพิจารณาที่เหมือนกันและครอบคลุม
พื้นที่ทั่วประเทศ

ทยอยใช้บังคับเป็นท้องที่ ๆ ไป เนื่องจาก.....

ใช้บังคับเพียงบางท้องที่ เนื่องจาก.....

(ข) ระยะเวลาในการใช้บังคับกฎหมาย

ใช้บังคับทันทีที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เนื่องจาก มาตรา ๒๖๗ ของรัฐธรรมนูญ บัญญัติให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญต้องจัดทำกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายในสองวันต่อสิบวันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ และกรณีดังกล่าวไม่มีความจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมในเรื่องใด

มีการทดสอบระยะเวลาในการบังคับใช้เป็นเวลาเท่าใด เพราะเหตุใด.....

ควรกำหนดระยะเวลาการสืบสุดไว้ด้วยหรือไม่ เพราะเหตุใด.....

๓.๕ เหตุใดจึงไม่สมควรตราเป็นกฎหมายในลักษณะอื่น เช่น ข้อบัญญัติท้องถิ่น

เนื่องจากมาตรา ๑๓๐ (๙) ของรัฐธรรมนูญ บัญญัติให้การดำเนินการในเรื่องนี้ต้องตราเป็นพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

๓.๖ ลักษณะการใช้บังคับ

ควบคุม กำกับ/ติดตาม (ข้ามไปข้อ ๓.๘) ส่งเสริม

ระบบผสม (ทั้งควบคุมและส่งเสริม)

เหตุใดจึงต้องใช้ระบบดังกล่าว

เนื่องจากการพิจารณาและพิพากษาด้วยข้อบัญญัติของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีข้อกฎหมายจากมีการกล่าวว่ามีการกระทำความผิดแล้ว จึงมีลักษณะตรวจสอบการกระทำที่เกิดขึ้น มิได้เป็นการดำเนินการในลักษณะป้องกันการกระทำความผิด

๓.๗ การใช้ระบบอนุญาตในกฎหมาย

๓.๗.๑ เพราะเหตุใดจึงกำหนดให้ใช้ระบบอนุญาต หรือใช้ระบบอื่นที่มีผลเป็นการควบคุม

ไม่มี

๓.๗.๒ มีการกำหนดค่าธรรมเนียมการอนุญาตหรือไม่ ถ้ามี มีความจำเป็นอย่างไร มีความคุ้มค่าต่อภาระที่เกิดแก่ประชาชนอย่างไร

ไม่มี

๓.๗.๓ มีหลักเกณฑ์การใช้คุณลักษณะในการอนุญาตหรือไม่ อย่างไร ไม่มี

๓.๗.๔ มีขั้นตอนและระยะเวลาที่แน่นอนในการอนุญาตหรือไม่ ไม่มี

๓.๗.๕ มีการเปิดโอกาสให้อุทธรณ์การปฏิเสธคำขอ การให้ยื่นคำขอใหม่ หรือไม่ อย่างไร ไม่มี

๓.๘ การใช้ระบบคณะกรรมการในกฎหมาย

๓.๘.๑ กฎหมายที่จะตราขึ้นมีการใช้ระบบคณะกรรมการ หรือไม่ ไม่มี มีเพียงการใช้ระบบองค์คณะผู้พิพากษา

มีความจำเป็นอย่างไร

เนื่องจากเป็นเรื่องที่ต้องการความรอบคอบและเป็นหลักประกันในการพิจารณาตัดสินคดีให้เป็นไปโดยยุติธรรม

๓.๔.๒ คณะกรรมการที่กำหนดขึ้นมีอำนาจซ้ำซ้อนกับคณะกรรมการอื่นหรือไม่
ไม่มี

หากมีความซ้ำซ้อน จะดำเนินการอย่างไรกับคณะกรรมการอื่นนั้น
ไม่มี

๓.๔.๓ องค์ประกอบของคณะกรรมการมีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือนายกรัฐมนตรี หรือหัวหน้าส่วนราชการหรือไม่
ไม่มี

เหตุใดจึงต้องกำหนดให้บุคคลดังกล่าวเป็นองค์ประกอบของคณะกรรมการ
ไม่มี

๓.๕ มีกรอบหรือแนวทางการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่หรือไม่ อย่างไร
การปฏิบัติหน้าที่ของศาลโดยองค์คณะกรรมการมีกรอบหรือแนวทางการใช้ดุลพินิจตามที่มีการกำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา

๓.๑๐ ประเภทของโทษที่กำหนด

โทษทางอาญา โทษทางปกครอง ระบบผสม

๓.๑๑ การกำหนดโทษทางอาญาจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายสัมฤทธิ์ผล เพราะเหตุใด เป็นมาตรการลงโทษสำหรับผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยที่หลบหนีในระหว่างได้รับการปล่อยชั่วคราว

๓.๑๒ ความผิดที่กำหนดให้เป็นโทษทางอาญาเป็นความผิดที่มีความร้ายแรงอย่างไร

เนื่องจากการหลบหนีคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองย่อกระเทศต่อการพิจารณาคดีของศาลและทำให้การพิสูจน์ความจริงในคดีที่มีการกล่าวหาล่าช้าออกไป

๔. ความซ้ำซ้อนกับกฎหมายอื่น

๔.๑ การดำเนินการตามการกิจในเรื่องนี้มีกฎหมายอื่นในเรื่องเดียวกันหรือทำองเดียวกันหรือไม่

(๑) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ไม่ซ้ำซ้อน เพราะร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้บัญญัติให้ยกเลิกกฎหมายนี้แล้ว

(๒) พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ ไม่ซ้ำซ้อน เนื่องจากศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบไม่มีอำนาจรับพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้อยู่ในอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้

๔.๒ กรณีที่มีกฎหมายขึ้นใหม่ เหตุใดจึงไม่ยกเลิก แก้ไขหรือปรับปรุงกฎหมายในเรื่องเดียวกัน หรือทำองเดียวกันที่มีอยู่

มีการยกเลิกพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๕. ผลกระทบและความคุ้มค่า

๕.๑ ผู้ซึ่งได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมาย

หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงาน ประชาชน

ผู้มีหน้าที่ตามร่างกฎหมายหรือที่จะได้รับผลกระทบจากร่างกฎหมายนั้นโดยตรง

ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนที่สามารถถูกกล่าวหาและดำเนินคดีในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ผู้ที่อยู่ในพื้นที่ที่อาจได้รับผลกระทบจากร่างกฎหมาย

๕.๒ ผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่บุคคลตั้งกล่าว

ด้านเศรษฐกิจและสังคม

- เชิงบวก

เมื่อการพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม ย่อมทำให้การป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศมีประสิทธิภาพและลดการทุจริตลง ซึ่งจะส่งผลดีต่อความน่าเชื่อถือในการลงทุนทางเศรษฐกิจและเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งในการพัฒนาประเทศ

ผู้ได้รับผลกระทบเชิงบวก

หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงาน และประชาชนทุกภาคส่วน

- เชิงลบ

ไม่มี

ผู้ได้รับผลกระทบเชิงลบ

ไม่มี

๕.๓ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลในเรื่องใดบ้างที่ต้องถูกจำกัด

สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย และสิทธิในทรัพย์สิน

การจำกัดนั้นเป็นการจำกัดเท่าที่จำเป็นหรือไม่ อย่างไร

เป็นการจำกัดเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อให้การพิจารณาและพิพากษาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นไปโดยยุติธรรมและมีประสิทธิภาพ

๕.๔ ประโยชน์ที่ประชาชนและสังคมจะได้รับ

๕.๔.๑ ประชาชนจะมีการดำรงชีวิตที่ดีขึ้นเพียงได และเป็นการอำนวยความสะดวกแก่คน

แก่ประชาชนมากน้อยเพียงได

เมื่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองสามารถพิจารณาและพิพากษาคดีไดโดยยุติธรรมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ย่อมเป็นการป้องกันมิให้ผู้ดำรงตำแหน่ง

ทางการเมืองกระทำการทุจริต และปราบปรามผู้กระทำความผิดโดยมีมาตรการทางอาญาและทรัพย์สิน เมื่อการทุจริตลดน้อยลงก็จะส่งผลดีต่อประชาชนและประเทศชาติ

๕.๔.๒ เศรษฐกิจหรือสังคมมีการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้เพียงใด

ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้กำหนดให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองสามารถพิจารณาและพิพากษาคดีได้โดยยุติธรรมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ย่อมทำให้ประชาชนและสังคมตระหนักรถึงการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศโดยเมื่อการทุจริตลดลงย่อมจะส่งผลดีต่อความน่าเชื่อถือในการลงทุนและเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งในการพัฒนาประเทศ

การประกอบกิจการเป็นไปโดยสะดวกหรือลดต้นทุนของผู้ประกอบการได้มากน้อยเพียงใด

ไม่มี

ยกเว้นดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยมากน้อย เพียงได้

ไม่มี

และส่งเสริมการวิจัยและพัฒนามากน้อยเพียงใด

ไม่มี

๕.๔.๓ เสริมสร้างประสิทธิภาพหรือนวัตกรรมในการปฏิบัติราชการอย่างไร

ไม่มี

สามารถลดงบประมาณแผ่นดินได้มากน้อยเพียงใด

หากการพิจารณาและพิพากษาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นไปโดยยุติธรรมและมีประสิทธิภาพ ย่อมทำให้รัฐสามารถติดตามทรัพย์สินที่มีขึ้นจากการกระทำความผิดที่ได้มีการกล่าวหาในคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้

๕.๔.๔ วิธีการและระยะเวลาประเมินผลสัมฤทธิ์ ตลอดจนประโยชน์ที่ประชาชนและสังคมจะได้รับ ได้แก่

เมื่อศาลสามารถพิจารณาและพิพากษาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้อย่างยุติธรรมและมีประสิทธิภาพตามที่รัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญกำหนด ย่อมจะทำให้ประชาชนและสังคมตระหนักรถึงการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมากขึ้น และทำให้รัฐสามารถลดการสูญเสียงบประมาณจากการทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐ

๕.๕ ความยุ่งยากที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามกฎหมาย

ไม่มี เนื่องจากเป็นหน้าที่ของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย

๕.๖ ความคุ้มค่าของภารกิจเมื่อกำนึงถึงงบประมาณที่ต้องใช้ ภาระหน้าที่ที่เกิดขึ้นกับประชาชนและการที่ประชาชนจะต้องถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพเทียบกับประโยชน์ที่ได้รับ

การดำเนินการตามร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้จะทำให้เมื่อศาลสามารถพิจารณาพิพากษาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและทำให้ความจริงปรากฏ รัฐยื่อมสามารถติดตามงบประมาณที่สูญเสียจากการทุจริตของเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ นอกจากนี้ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ไม่ได้สร้างหรือกำหนดภาระหน้าที่แก่ประชาชน และไม่มีผลกระทบต่อโครงสร้างองค์กรซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการงบประมาณที่เพิ่มขึ้นเกินความจำเป็น

๖. ความพร้อมของรัฐ

๖.๑ ความพร้อมของรัฐ

(ก) กำลังคนที่คาดว่าต้องใช้

เป็นไปตามโครงสร้างองค์กรและครอบอัตรากำลังของข้าราชการตุลาการในศาลฎีกา

(ข) คุณวุฒิและประสบการณ์ของเจ้าหน้าที่ที่จำเป็นต้องมี

องค์คณะผู้พิพากษาต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด

(ค) งบประมาณที่คาดว่าต้องใช้ในระยะห้าปี โดยแยกเป็นงวดดำเนินงานและงบลงทุน งบประมาณปกติของสำนักงานศาลยุติธรรม ในส่วนของศาลฎีกา

๖.๒ ในกรณีที่เป็นร่างกฎหมายที่มีผลต่อการจัดตั้งหน่วยงานหรืออัตรากำลัง มีความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการกำหนดอัตรากำลังและงบประมาณ หรือไม่ อย่างไร ไม่มี

๖.๓ วิธีการที่จะให้ผู้อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายมีความเข้าใจและพร้อมที่จะปฏิบัติตามกฎหมาย

วิธีการสร้างความรับรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนผู้อยู่ภายใต้กฎหมาย

สำนักงานศาลยุติธรรมและสำนักงาน ป.ป.ช. สามารถสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

การเข้าถึงข้อมูลของประชาชน

ในระหว่างการดำเนินการยกร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ได้จัดให้มี ช่องทางในการเผยแพร่และรับฟังความเห็นจากประชาชนอย่างกว้างขวาง โดยการเผยแพร่ในเว็บไซต์ และการจัดสัมมนารับฟังความคิดเห็นของประชาชนในระดับพื้นที่

๗. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

๗.๑ มีหน่วยงานอื่นใดที่ปฏิบัติภารกิจซ้ำซ้อนหรือใกล้เคียงกันหรือไม่ มีข้อเสนอแนะในการดำเนินการกับหน่วยงานนั้นอย่างไร
ไม่มี

๗.๒ มีความกี่ยวข้องหรือมีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นหรือไม่ อย่างไร

การดำเนินการของศalaภีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ไม่กระทบต่อศalaอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบเนื่องจากหากเป็นคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองแล้วต้องพ้องหรือยืนเรื่องต่อศalaภีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเท่านั้น เขตอำนาจของศalaทั้งสองจึงไม่ซ้ำซ้อนกัน

๗.๓ มีการบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นหรือไม่ อย่างไร

เนื่องจากการพิจารณาและพิพากษาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องกระทำโดยองค์กรที่มีความเป็นอิสระ และปราศจากการแทรกแซงจากองค์กรอื่น จึงไม่จำเป็นต้องมีการร่วมดำเนินการกับหน่วยงานอื่น

๗.๔ ผู้รักษาการตามกฎหมายได้แก่

ประธานศalaภีกา

การกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวเป็นผู้รักษาการตามกฎหมายเนื่องจาก

เป็นผู้ดำรงตำแหน่งสูงสุดในศalaภีกา ซึ่งแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เป็นแผนกหนึ่งในศalaภีกา

๘. วิธีการทำงานและตรวจสอบ

๘.๑ ระบบการทำงานที่กำหนดสอดคล้องกับหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือไม่

- เกิดประโยชน์สุขของประชาชน
- เกิดผลลัพธ์ที่ต้องการกิจของรัฐ
- มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงการกิจของรัฐ
- ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น
- มีการปรับปรุงการกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์
- ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ
- มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ

๘.๒ การเปิดเผยการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๘.๒.๑ ในกฎหมายมีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในเรื่องใดบ้าง แต่ละขั้นตอนใช้เวลาในการดำเนินการเท่าใด

(๑) เมื่อมีการยื่นฟ้องคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือยื่นอุทธรณ์คดีให้ประธานศalaภีกาเรียกประชุมใหญ่ศalaภีกาโดยเร็ว เพื่อเลือกองค์คณะผู้พิพากษา หรือองค์คณะของศalaภีกារิจารณาอุทธรณ์ แล้วแต่กรณี

(๒) ให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาไต่สวนพยานหลักฐานต่อเนื่องติดต่อกันไปจนกว่าจะเสร็จการพิจารณา

(๓) ให้ศาลมีกำหนดวันตรวจพยานหลักฐานโดยให้คุ่ครับทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า

(๔) การยื่นบัญชีระบุพยานต่อศาลให้ยื่นก่อนวันพิจารณาตรวจพยานหลักฐานไม่น้อยกว่า ๗ วัน

(๕) ให้องค์คณะผู้พิพากษากำหนดวันเริ่มไต่สวนโดยแจ้งให้คู่ความทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๗ วัน

(๖) ให้องค์คณะผู้พิพากษามีคำพิพากษาและให้อ่านคำพิพากษาในศาลโดยเปิดเผยแพร่ใน ๗ วันนับแต่วันเสร็จการพิจารณา ถ้ามีเหตุสมควรจะเลื่อนให้เลื่อนได้แต่ไม่เกิน ๑๕ วัน

(๗) การสั่งให้กรรมการ ป.ป.ช. แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามที่ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้กำหนดต้องไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน แต่ไม่เกิน ๖๐ วัน

(๘) ให้คณะผู้ไต่สวนอิสระดำเนินการไต่สวนและดำเนินการตามที่กำหนด ให้แล้วเสร็จภายใน ๙๐ วันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง เน้นแต่มีเหตุจำเป็นให้ขยายระยะเวลาตามที่เห็นสมควร

(๙) ให้อัยการสูงสุดฟ้องคดีอาญาตามความเห็นของคณะผู้ไต่สวนอิสระภายใน ๖๐ วันที่ นับแต่วันได้รับเรื่อง และอาจขออนุญาตศาลขยายระยะเวลาฟ้องคดีออกไปอีกไม่เกิน ๓๐ วัน นับแต่วันครบกำหนด แต่ห้ามต้องฟ้องภายในอายุความ

(๑๐) ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ยื่นคำร้องต่อศาลภายในกำหนด ๖๐ วัน นับแต่วันที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ลงมติว่ามีการกระทำนั้น และอาจขออนุญาตศาลขยายระยะเวลาอีก ๓๐ วัน นับแต่วันครบกำหนด

(๑๑) การอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้อุทธรณ์ได้ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา

(๑๒) การบังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินอื่นของบุคคลซึ่งต้องชำระเงินแทนมูลค่าสิ่งที่ศาลสั่งรับหรือสั่งให้ตกเป็นของแผ่นดิน ให้กระทำได้ภายใน ๑๐ ปี นับแต่วันที่มีคำพิพากษาถึงที่สุด

(๑๓) คำร้องของเจ้าของทรัพย์สินที่แท้จริงเพื่อขอคืนทรัพย์สินนั้น ให้ยื่นต่อศาลภายใน ๑ ปี นับแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุด

๔.๒.๒ หากมีการใช้ดุลพินิจ การใช้ดุลพินิจสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลและหลักนิติธรรม อย่างไร

การใช้ดุลพินิจขององค์คณะผู้พิพากษาต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมโดยปราศจากอคติทั้งปวง

๔.๒.๓ ในการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ใช้หลักกระจาຍอำนาจ หรือมอบอำนาจเพื่อให้ประชาชนได้รับการบริการที่สะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ อย่างไร ไม่มี

๔.๓ มีระบบการตรวจสอบและค้านอำนาจอย่างไรบ้าง

๔.๓.๑ มีระบบการตรวจสอบการปฏิบัติงานภายใต้กฎหมายหรือไม่ อย่างไร

(๑) เนื่องจากองค์คณะผู้พิพากษามีอำนาจของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เป็นผู้พิพากษาในศาลฎีกา จึงเป็นข้าราชการตุลาการที่อยู่ภายในการตรวจสอบตามพระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓

(๒) ผู้พิพากษาในศาลฎีกาที่เป็นองค์คณะนั้น เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐระดับสูงจึงอยู่ภายใต้การตรวจสอบการใช้อำนาจโดยองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญด้วย

๘.๓.๒ มีกระบวนการร้องเรียนจากบุคคลภายนอกหรือไม่ อย่างไร

ไม่มี การฟ้องคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกระทำได้โดยอัยการสูงสุด และคณะกรรมการ ป.ป.ช. เท่านั้น ถ้าเป็นกรณีบุคคลภายนอกต้องมีการกล่าวหาหรือแจ้งเบาะแสไปยังคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อให้ดำเนินการเสียก่อน

๙. การจัดทำกฎหมายลำดับรอง

- ๙.๑ ได้จัดทำแผนในการจัดทำกฎหมายลำดับรอง ครอบระยะเวลา ตลอดจนครอบสาระสำคัญของกฎหมายลำดับรองนั้นหรือไม่ ได้ยกเว้นกฎหมายลำดับรอง ในเรื่องใดบ้าง
- ๙.๒ มีกรอบในการตราอนบัญญัติเพื่อป้องกันการขยายอำนาจหน้าที่ของรัฐหรือเพิ่มภาระแก่บุคคลเกินสมควรอย่างไร

มาตรการ	กำหนดเวลา
มาตรา ๕๓ ให้มีพระราชบัญญัติเพื่อกำหนดค่าป่วยการค่าพาหนะเดินทาง ค่าเข้าที่พัก และค่าตอบแทนอย่างอื่นของผู้ตีส่วนอิสระ	ประธานศาลฎีกาเสนอเรื่องเพื่อตรา พระบัญญัติใน ๖๐ วันหลังจากพระราชบัญญัติประกาศใช้
มาตรา ๑๑ วรรคห้า ให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนดกำหนดเหตุสุดวิสัยหรือเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงได้ทำให้ผู้พิพากษาในองค์คณะผู้พิพากษามีความสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้	ประธานศาลฎีกา กำหนดภายใน ๖๐ วันหลังจากพระราชบัญญัติประกาศใช้
มาตรา ๑๙ (๔) ให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนดมอบหมายงานให้ผู้พิพากษาซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในศาลฎีกาช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดี	ประธานศาลฎีกา กำหนดภายใน ๖๐ วันหลังจากพระราชบัญญัติประกาศใช้
มาตรา ๑๙ วรรคสอง ให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนดกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในศาลฎีกา	ประธานศาลฎีกา กำหนดภายใน ๖๐ วันหลังจากพระราชบัญญัติประกาศใช้

มาตรการ	กำหนดเวลา
มาตรา ๒๐ วรรคสอง ให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนด กำหนดสาระสำคัญที่ต้องอยู่ในความเห็นในการวินิจฉัยคดีของ ผู้พิพากษาที่เป็นองค์คณะ	ประธานศาลฎีกາ กำหนดภายใน ๖๐ วัน หลังจากพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญ ประกาศใช้
มาตรา ๒๔ วรรคสอง ให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนด เกี่ยวกับการดำเนินการในการรือฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่	ประธานศาลฎีกາ กำหนดภายใน ๖๐ วัน หลังจากพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญ ประกาศใช้
มาตรา ๔๖ วรรคหนึ่ง ให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนด เกี่ยวกับการเปิดเผยคำร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน	ประธานศาลฎีกາ ภายใน ๖๐ วันหลังจาก พระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญ ประกาศใช้
มาตรา ๑๑ วรรคเจ็ด ให้คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมมีอำนาจ ออกระเบียบว่าด้วยเบี้ยประชุม ค่าตอบแทน สำหรับผู้พิพากษาซึ่ง ร่วมประชุมใหญ่ องค์คณะผู้พิพากษาที่ได้รับเลือกในการประชุมใหญ่ และบุคคลที่องค์คณะผู้พิพากษามอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่	คณะกรรมการบริหาร ศาลยุติธรรมกำหนด ภายใน ๖๐ วันหลังจาก พระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญ ประกาศใช้
มาตรา ๓๗ ให้คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมมีอำนาจออก ระเบียบว่าด้วยสิทธิ์ได้รับค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง ค่าเช่าที่พัก และค่าใช้จ่ายอื่นสำหรับพยานที่ศาลเรียก บุคคลตามมาตรา ๖ และ ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ศาลขอให้มาให้ความเห็น	คณะกรรมการบริหาร ศาลยุติธรรมกำหนด ภายใน ๖๐ วันหลังจาก พระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญ ประกาศใช้

๑๐. การรับฟังความคิดเห็น

มีการรับฟังความคิดเห็น

ไม่ได้รับฟังความคิดเห็น

รายละเอียดของการรับฟังความคิดเห็นปรากฏตามเอกสารสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น

ขอรับรองว่าการเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ได้ดำเนินการตามแนวทางการรับฟังความคิดเห็นประกอบการจัดทำร่างกฎหมายและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายตามมาตรา ๗๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

(นายมีชัย ฤทธิพันธุ์)

ประธานกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

พฤษภาคม ๒๕๖๐

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

สำนักงานเลขานุการสภาพัฒนาระบบทั่วไป

โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๑๘๗๖ (นายนาถะฯ)

โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๑๒๖๒